

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2013 R.

10. ZAKOŃCZENIE

Biblioteki publiczne województwa śląskiego w 2013 roku obok wielu osiągnięć związanych z promocją i krzewieniem czytelnictwa, działalnością edukacyjną i informacyjną doświadczyły wielu problemów, które utrudniały lub hamowały realizację założonych planów.

Na koniec 2013 roku zanotowano kolejny raz ubytek sieci placówek bibliotecznych o 4 filie (7 ubyło, 3 nowe powstały). Powiększyła się w związku z tym liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę, co powoduje pogorszenie się dostępu do bibliotek. Obok zlikwidowanych filii, aż 11 było nieczynnych w ciągu roku, co dodatkowo pogłębiło ten stan.

Mimo, że siedem gmin podjęło uchwały o zamiarze połączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury, to w wyniku m.in. negatywnych opinii Krajowej Rady Bibliotecznej i Biblioteki Śląskiej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie wyraził zgody na połączenie sześciu bibliotek.

Brak odpowiedniej bazy lokalowej

Poważnym problemem stanowiącym utrudnienie pracy bibliotek, negatywnie odbijającym się na możliwościach poszerzania oferty usług, jest brak odpowiedniej bazy lokalowej, przedłużające się remonty, brak przystosowania obiektów bibliotecznych i udogodnień wewnątrz budynków dla osób niepełnosprawnych np. na wózkach lub niewidomych, zmiany lokali niekoniecznie na lepsze, co zasygnalizowało wiele bibliotek. Nie oznacza to jednak, że w zakresie modernizacji lokali bibliotecznych nie podejmowano prac. Tych przedsięwzięć związanych z modernizacją lokali, ich doposażaniem i unowocześnianiem było wiele.

Wyrazić należy przekonanie, że uruchomiony Program Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek, do którego aplikowało w 2013 r. z sukcesem kilka bibliotek (Cieszyn, Bestwina, Bojszowy, Knurów, Sośnicowice, Wisła, Radlin) w sposób zasadniczy przyczyni się do poprawy warunków lokalowych lub je radykalnie zmieni (np. budowa nowego obiektu dla M-GBP w Sośnicowicach).

Do największych sukcesów biblioteki zaliczyły zmiany technologiczne, a więc postęp w zakresie komputeryzacji procesów bibliotecznych, wprowadzanie nowych usług wirtualnych, elektroniczne udostępnianie i wypożyczanie, wymianę sprzętów komputerowych na nowe, możliwość zmiany programów, uruchomienie katalogów OPAC.

Niemale znaczenie dla postępu w zakresie komputeryzacji bibliotek miał ich udział w **Programie Rozwoju Bibliotek**, a także w **Programie Instytutu Książki "Kraszewski. Komputery dla bibliotek"**. Ten ostatni nie tylko pozwolił na wymianę wielu sprzętów, ale i zobowiązał biblioteki do przyspieszenia tworzenia komputerowych katalogów.

W 2013 roku nie zmieniły się w zasadniczy sposób zasoby zbiorów. Wskaźnik zakupu obliczony według wpływów ze wszystkich źródeł finansowania wyniósł 11 wol./100 mieszkańców, a ze środków samorządowych 5 wol./100 mieszkańców. Wpływy nowości były jednak znacznie mniejsze od ubytków, czyli książek wycofanych w ramach selekcji.

Na podobnym poziomie jak w 2012 roku pozostał zasięg czytelnictwa oraz stan wypożyczeń ze zewnątrz i udostępnień na miejscu, choć z tendencją spadkową. Przy mniejszej liczbie czytelników aktywnie wypożyczających, wyraźnie wzrosła liczba odwiedzin w bibliotekach, bo aż o 292.202.

Wzrosła też oferta imprez, przedsięwzięć organizowanych przez biblioteki dla użytkowników (o 7 351) oraz frekwencja na tych imprezach (o 76.104) w stosunku do 2012 roku.

Usługi elektroniczne

Rośnie wykorzystanie zbiorów elektronicznych dostępnych zdalnie lub w sieciach lokalnych; i tak liczba pobranych dokumentów wzrosła w 2013 r. o 576.094, liczba wyświetleń publikacji z własnych bibliotek cyfrowych o 357 797, liczba wejść na strony internetowe o 358 666. Usługi elektroniczne bibliotek spotykają się z coraz większym uznaniem wśród czytelników.

Analiza wypowiedzi bibliotek zawartych w sprawozdaniach za ostatnie dwa lata, wskazuje na osiągnięcia związane,

przede wszystkim, ze zmianami technologicznymi; wśród problemów na pierwszy plan wysuwają się niedostatki lokalowe, niewystarczające budżety, a szczególnie w gminach - mała obsada kadrowa.

Poniżej przedstawiono porównanie sytuacji bibliotek publicznych województwa śląskiego w 2013 roku z sytuacją bibliotek publicznych w całym kraju.

Tabele zawierają wskaźniki dotyczące:

- bazy materialno-organizacyjnej
- obciążenia usługami
- efektywności

Wskaźniki bazy materialno-organizacyjnej

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2013	Polska *
1	Liczba mieszkańców na 1 placówkę	5 751	4 709
2	Powierzchnia użytkowa na 100 mieszkańców (m ²)	2,8	2,6
3	Miejsca w czytelnich na 100 mieszkańców	0,22	0,29
4	Liczba książek i czasopism oprawnych na 100 mieszk.	359	341
5	Zakup książek na 100 mieszk. (wg danych z K-03 GUS)	7,8	7,8
6	Liczba komputerów na 1 placówkę	5,5	5,0

Wskaźniki obciążenia usługami

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2013	Polska *
1	Liczba czytelników na 1 placówkę	1 064	790
2	Liczba czytelników na 1 m ²	6,7	6,4
3	Liczba czytelników na 1 pracownika ¹	389	360
4	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 1 pracownika ¹	7 888	6 998
5	Liczba udostępnień ² na 1 miejsce w czytelni	284	218

Wskaźniki efektywności

Lp.	WSKAŹNIKI	woj. śląskie 2013	Polska *
1	Liczba czytelników na 100 mieszkańców	18,5	16,8
2	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 100 mieszkańców	375	326
3	Liczba wypożyczeń ² na 1 jednostkę inwentarzową	0,98	0,91
4	Liczba udostępnień ² w czytelniach na 100 mieszkańców	65	64
5	Liczba wypożyczeń ² na zewnątrz na 1 czytelnika	20,3	19,4

* wyliczono wg danych za 2012 rok zawartych w „Zestawieniu zbiorczym o stanie i działalności sieci bibliotek publicznych w 2012 r.”, zamieszczonym na stronie WWW Biblioteki Narodowej

¹⁾ pracownicy merytoryczni pełno i niepełnozatrudnieni w osobach fizycznych

²⁾ wypożyczenia na zewnątrz i udostępnianie na miejscu - łącznie książki, czasopisma, pozostałe zbiory niefizyczne oraz zbiory elektroniczne na nośniku fizycznym

